

Tjänsteskrivelse

Datum

2024-10-02

Vår referens

Emil Bengtsson
Planeringssekreterare
emil.bengtsson@malmö.se

Remiss Utbildningsdepartementet - Statens skolverks redovisning av uppdrag om ett nationellt professionsprogram

STK-2024-1073

Sammanfattning

Malmö stad har via Utbildningsdepartementet tagit emot en remiss angående Statens skolverks redovisning av uppdrag om ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare inom skolväsendet.

Ärendet har internremitterats till förskolenämnden, grundskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Nämnderna har lämnat synpunkter på redovisningen som sammanställts i ett samlat förslag till yttrande från Malmö stad.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och skickar yttrandet till Utbildningsdepartementet.

Beslutsunderlag

- Remiss Utbildningsdepartementet - Statens skolverks redovisning av uppdrag om ett nationellt professionsprogram
- Redovisning av uppdrag om ett nationellt professionsprogram
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 241007 Remiss Utbildningsdepartementet - Statens skolverks redovisning av uppdrag om ett nationellt professionsprogram
- Förslag till yttrande KSAU 241007 Remiss Utbildningsdepartementet - Statens skolverks redovisning av uppdrag om ett nationellt professionsprogram
- Remissvar gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslut 240830 § 130

- Remissvar grundskolenämnden
- Grundskolenämnden beslut 240828 § 120 muntlig Reservation (V)
- Förskolenämnden beslut 240828 § 130
- Remissvar förskolenämnden

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2024-10-07

Kommunstyrelsen 2024-10-15

Beslutet skickas till

Utbildningsdepartementet

Förskolenämnden

Grundskolenämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Stadskontorets handläggare

Ärendet

Malmö stad har via Utbildningsdepartementet tagit emot en remiss angående Statens skolverks redovisning av uppdrag om ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare inom skolväsendet.

Förskolenämnden, grundskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har yttrat sig angående remissen och nämndernas synpunkter har sammanställts i ett förslag till yttrande från Malmö stad till Utbildningsdepartementet.

Bakgrund

Under 2021 lämnade Malmö stad synpunkter i en remiss gällande promemorian Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare U2021/03373 (STK-2021-1059). Malmö stad ställde sig positiv till ett nationellt professionsprogram, men framförde farhågor om att delar av förslagen skulle kunna försvåra arbetsgivarens möjlighet att leda och fördela arbetet och huvudmannens möjlighet att ta ansvar för förskolans och skolans kvalitet och utveckling.

Den 31 maj 2023 beslutade riksdagen om ändringar i skollagen som innebar att det införs ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare inom skolväsendet. Statens skolverk har av regeringen fått i uppdrag att utföra förberedande arbete med anledning av beslutet. Den 14 maj redovisade Skolverket sitt uppdrag till regeringen.

Skollagens bestämmelser om ett nationellt professionsprogram träder i kraft den 1 januari 2025. I proposition 2023/24:166 föreslår regeringen dock att ikraftträdandet ska senareläggas till den 1 september 2025.

Statens skolverks uppdrag

Statens skolverks uppdrag omfattar:

- En nationell struktur för kompetensutveckling för rektorer, lärare och förskollärare inom skolväsendet samt
- Ett nationellt meriteringssystem för legitimerade lärare och förskollärare.

I uppdraget ingår att:

- ta fram innehåll i en nationell struktur för kompetensutveckling.
- ta fram en struktur för samarbete med universitet, högskolor och yrkeshögskolor.
- föreslå ett system för registrering av genomförd kompetensutveckling.
- undersöka villkoren för meriteringsnivå ”erfaren”.
- utreda bedömning av undervisning av hög kvalitet och konsekvenserna av detta.

I det nu aktuella remissförfarandet önskar Utbildningsdepartementet Malmö stads och övriga remissinstansernas synpunkter på framför allt förslaget till förordning om nationellt meriteringssystem för legitimerade lärare och förskollärare inom skolväsendet.

Sammanfattning av Statens skolverks redovisning

Skolverket föreslår att endast rektorer, lärare och förskollärare som är verksamma i yrket bör omfattas, då endast den som är yrkesverksam kan bidra till skolprofessionernas utveckling och till en ökad kvalitet i undervisningen. Skolverket föreslår vidare att professionsprogrammet, i den del som berör lärare och förskollärare, ska riktas mot de som har en behörighetsgivande examen. Skolverkets bedömning är att detta är en viktig förutsättning för professionsprogrammets legitimitet.

Skolverket anger att de förslag som läggs fram ger förutsättningar för ett professionsprogram som är flexibelt i sitt innehåll och som över tid kan utvecklas med utgångspunkt i förändrade behov hos rektorer, lärare och förskollärare samt förändringar i omvärlden. Inom en överskådlig framtid ska meriteringssystemet kopplas till karriärstegsreformen, vilket kommer att innebära att endast meriterade lärare kommer att kunna utses till förstelärare och lektorer. Skolverket anger att karriärstegsreformen också bli mer förutsägbar och likvärdig genom tydliga kriterier för meriteringsnivåerna.

Skolverket bedömer att innehållet i den nationella strukturen för kompetensutveckling behöver vara brett för att det ska upplevas som relevant för förskollärare och lärare i olika skolformer och verksamheter, undervisningsämnen med mera.

Innehållet i den nationella strukturen för kompetensutveckling föreslås till stor del bestå av kurser som ges av universitet och högskolor. Enligt Skolverket underlättar denna avgränsning bland annat kvalitetssäkringen av utbildningarna vilket kan stärka professionsprogrammets legitimitet.

Redovisningen har som utgångspunkt att när utveckling av undervisningen sker systematiskt och tillsammans med kollegor är det ett av de mest kraftfulla sätten att förbättra kvaliteten på undervisningen och barnens och elevernas lärande. Medverkan i kollegialt lärande bedöms vara en avgörande förutsättning för att utveckla undervisningen samt för att identifiera behov av och omhänderta kunskaper från individuell kompetensutveckling. Utgångspunkten för planeringen av innehållet i det kollegiala lärandet bör vara en analys av skolans eller förskolans nuläge och de pedagogiska utmaningar som identifierats i det systematiska kvalitetsarbetet.

Inom professionsprogrammet föreslås rektorer kunna ta del av olika former av kompetensutveckling. Skolverket erbjuder redan idag såväl poänggivande som icke poänggivande uppdragsutbildningar, exempelvis Fortbildning för rektorer (FFR) och Kompetensutveckling för rektorer i praktisk organisation och arbetsmiljö (KROA). Dessa utbildningar förslås ingå i den nationella strukturen tillsammans med andra högskolekurser med relevans för skolledarskap.

Inom professionsprogrammet ska det finnas möjlighet för lärare och förskollärare att meritera sig. Skolverket har i uppdrag från regeringen att undersöka hur villkor för en meriteringsnivå benämnd ”erfaren” för legitimerade lärare och förskollärare kan konstrueras. Skolverket har gjort bedömningen att det inte är ändamålsenligt att undersöka meriteringsnivån ”erfaren” utan att sätta den i relation till meriteringssystemet i sin helhet. Därför har myndigheten valt att lämna ett samlat förslag till meriteringssystem, där villkor för tre nivåer beskrivs. Skolverket föreslår att meriteringsnivåerna ska benämnas meriteringsnivå 1, meriteringsnivå 2 och meriteringsnivå 3.

Skolverket ser ett behov av branschspecifik kompetensutveckling inom den nationella strukturen särskilt riktad till yrkeslärare som inte har möjlighet att bredda, fördjupa eller uppdatera sina ämneskunskaper genom studier på universitet eller högskola. Kompetensutvecklingsformer som föreslås är branschspecifika utbildningar. Myndigheten avser att utreda vidare om och hur branschspecifik kompetensutveckling yrkeslärare kan erbjudas inom den nationella strukturen.

Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att ta fram en struktur för ett samarbete mellan myndigheten och universitet och högskolor samt yrkeshögskolan som syftar till att utveckla insatser inom den nationella strukturen en för kompetensutveckling. Skolverkets samlade bedömning är att en särskild samarbetsstruktur mellan Skolverket, universitet och högskolor som bedriver förskolläraryrket och lärarutbildning samt med fortbildning för rektorer (FFR), behöver etableras i syfte att samordna och utveckla högskolekurser inom ramen för ett nationellt professionsprogram. För detta samarbete bör en nationell arena för samverkan för professionsprogrammet (NASP) etableras. NASP föreslås arbeta på initiativ av Skolverket och Sveriges universitets- och högskoleförbund och fungera som styrgrupp för arbetsgrupper med uppdrag att utveckla nya och befintliga uppdragsutbildningar inom ramen för professionsprogrammet.

Nämndernas yttranden

I detta avsnitt sammanfattas de synpunkter som lämnats av förskolenämnden, grundskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden angående remissen om Statens skolverks redovisning av uppdrag om ett nationellt professionsprogram.

Nämnderna är i grunden positiva till det nationella professionsprogrammet och Skolverkets redovisning. De framhåller att det genom ett nationellt professionsprogram finns en reell möjlighet att skapa ett nationellt sammanhållet system av kompetensutvecklande insatser av hög kvalitet som möter professionens identifierade behov. Ett nationellt professionsprogram skulle även gynna samverkan mellan lärosäten och yrkesverksamma lärare och förskollärare samt stärka den vetenskapliga grunden.

Nämnderna välkomnar generellt utökade karriärvägar för de berörda yrkesgrupperna, då det skapar förutsättningar för en ökad yrkesattraktivitet och i förlängningen bättre möjligheter för skolhuvudmän ur ett kompetensförsörjningsperspektiv.

För att professionsprogrammet ska bli ett kraftfullt verktyg för utveckling av undervisningen i samtliga skolformer anser nämnderna att det krävs en tydlig styrning där syftet med insatserna klargörs på olika nivåer, akademisk kontra praktisknära kompetensutveckling och mer kollegiala utbildningsprocesser. Genomförandet av det nationella professionsprogrammet ställer krav på att en rad förutsättningar är på plats. Nämnderna framhåller vikten av att dessa förutsättningar tydligt identifieras inför implementeringen av programmet.

Nämnderna anser att Skolverkets redovisning avspeglar en medvetenhet om att insatser behöver anpassas till de olika skolformernas särart. Det är därför av vikt att Skolverket i sina beslut om kompetensutveckling uppmärksammar dessa skillnader och anpassar innehållet efter skolformen.

Nämnderna anser att det är angeläget att kompetensutvecklingsinsatserna i första hand syftar till att höja kvaliteten i det direkta arbetet med barnen och eleverna och i andra hand att förbereda för forskning.

Förskolenämnden framhåller att det finns risker med ett ökat nationellt fokus på individualiserade kompetensutvecklingsinsatser med tanke på befintlig kunskap om att lärande sker i sociala sammanhang. Nämnden uppskattar därför Skolverkets resonemang om nödvändiga kopplingar mellan de individuella kompetensutvecklingsinsatserna och det kollegiala lärandet i form av professionella lärandegemenskaper. Nämnden anger att detta framför allt är viktigt att beakta när det handlar om skolformen förskola där en stor andel av medarbetarna utgörs av barnskötare utan akademisk utbildning. Den nationella kompetensutveckling som hittills getts förskolan, exempelvis läslyftet, har i huvudsak utgått från och främjat det kollegiala lärandet. Professionsprogrammet ställer därför höga krav på såväl huvudmännen som lärosätena att skapa förutsättningar för såväl det individuella lärandet som det kollegiala lärandet genom förväntningar på lokala professionella lärandegemenskaper. I utformandet av såväl nationellt utformade som lokalt utformade kurser samt praktikinära forskning skulle det därför kunna vara värdefullt att belysa förskolläraernas ledarskap i relation till det kollegiala lärandet respektive förskolläraernas ansvar för undervisningen.

Förskolenämnden framhåller det positiva i att utgå från lärosätenas befintliga kursutbud som redan är relevant och angeläget för förskolors och skolors förbättringsbehov. Dock kan det befintliga kursutbudet med fördel utvecklas i än större samarbete med huvudmännen, inte bara på nationell nivå utan även lokalt. Framför allt vill förskolenämnden framhäva uppdragsutbildningars värde eftersom de utformas efter lokala och kontextuella behov.

Förskolenämnden uppskattar professionsprogrammets strävan efter att fler lärare, förskollärare och rektorer ska ta examen på avancerad nivå. Redan idag kan rektorer använda sina högskolepoäng från rektorsprogrammet i en magister- eller masterexamen men det är värdefullt att även FFR-kurser (Fortbildning för rektorer) ska kunna ingå, anser nämnden. Förskolenämnden anger att det är angeläget att det utvecklas fler FFR-kurser för förskolans rektorer. Nämnden framför att förskolans särart, där omsorg, utveckling och lärande bildar helhet samt det faktum att förskolans kontextuella, kulturella och historiska faktorer skiljer sig från skolans ställer särskilda krav på rektorers ledarskap. Nämnden konstaterar att det redan finns några exempel på FFR-kurser som riktar sig till förskolans rektorer, med utgångspunkt i det pedagogiska ledarskapet, men att det är angeläget att kursutbudet breddas för att möta praktikens behov.

Förskolenämnden anser att det värdefullt att Skolverkets förslag innefattar akademiska kurser inom fler huvudområden än i tidigare förslag (i remiss angående promemoria U2021/03373 om Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare).

Förskolenämnden påtalar vikten av att behålla en öppenhet avseende akademiska huvudområden snarare än att avgränsa.

Förskolenämnden betonar vikten av att utformning av och innehåll i den för meriteringsnivåerna 2 och 3 obligatoriska kursen ”Vidareutveckling och analys av kvalitet i undervisning” (VAK) om 7,5 hp (högskolepoäng) behöver ta stor hänsyn till förskolans särart, där omsorg, lärande och utveckling bildar helhet. En särskild VAK-kurs enbart för förskollärare är dock inte eftersträvansvärt då det också finns fördelar med att analysera undervisning över skolformsgränserna, på samma sätt som rektorsprogrammet riktar sig till rektorer i alla skolformer. Det är värdefullt att belysa såväl det generella som det specifika i en kurs som syftar till att analysera och utveckla undervisning. Vid kursutvecklingen av VAK-kursen är det också angeläget att noga överväga hur förskollärares undervisning i praktiken ska bedömas. Förskolenämnden menar att det att ha uppnått meriteringsnivå 2 eller 3 kommer att utgöra en kvalitetsstämpel på att förskollärares undervisning håller särskilt hög kvalitet såväl teoretiskt som i det praktiska mötet med barnen.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden instämmer med Skolverket att yrkeslärares möjlighet till branschspecifik kompetensutveckling särskilt behöver beaktas i framtagandet av den nationella strukturen eftersom denna tillgång är begränsad i dagsläget.

Meriteringsnivåer

Nämnderna är positiva till att den föreslagna förordningen innehåller förslag på tre meriteringsnivåer. Vidare delar nämnderna Skolverkets förslag gällande att meriteringsnivåerna ska benämnas 1, 2 och 3, eftersom de av regeringen föreslagna benämningarna är vanliga i det allmänna språkbruket. Att följa det tidigare förslaget om att en av meriteringsnivåerna skulle benämnas ”erfaren” skulle innebära risk för missförstånd och sammanblandning med ordets betydelse i det allmänna språkbruket.

Att benämna meriteringsnivåerna 1, 2 och 3 kan dessutom underlätta en tydlig kommunikation. Enligt förskolenämnden finns det dock risk att sifferbeteckningen medför konsekvenser vid ett eventuellt senare införande av fler meriteringsnivåer mellan de nu föreslagna.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ställer sig dock tveksam till att meriteringen för lärare ska utgöra ett villkor för skollärbefattningen. Kompetenser som rektor behöver för att utföra sitt uppdrag, motsvarar inte alltid de kompetenser som

kännetecknar en yrkesskicklig lärare. Kravet kan innebära att rekryteringsläget för rektorer förvärras utifrån ett redan idag ansträngt läge.

Förskolenämnden konstaterar att legitimerade förskollärare inom förskolan idag inte omfattas av karriärstegsreformen. Nämnden understryker att det vore önskvärt att karriärstegsreformen även ska omfatta legitimerade förskollärare så att förskolan jämställs med andra skolformer. Det är därtill önskvärt att även rektorer ska kunna meritera sig inom ramen för professionsprogrammet.

Förskolenämnden framför att Skolverket kan behöva förtydliga kraven om antal yrkesverksamma år för att det ska bli tydligt vad som gäller för de som arbetat deltid, eftersom det att inneha en tjänst under sex år inte nödvändigtvis innebär detsamma som att ha undervisat sex år på heltid. Förskolenämnden efterfrågar även en konkretisering av hur mycket undervisning begreppet yrkesverksam ska innebära, då en tjänst som lärare och förskollärare i praktiken innebär även andra arbetsuppgifter.

Förskolenämnden ser positivt på att det krävs meriterande utbildning om minst 15 hp efter behörighetsgivande examen för att uppnå meriteringsnivå 1. Nämnden finner de föreslagna övergångsreglerna rimliga, det vill säga att lärare och förskollärare med minst tolv års erfarenhet endast behöver ha klarat 7,5 hp efter den behörighetsgivande examen. Vidare finner Förskolenämnden också sex års yrkeserfarenhet rimlig. Skolverket motiverar de sex åren med att lärare då har erfarenhet av två årskullar. Förskolan skiljer sig dock från övriga skolformer i och med att det saknas stadier, att ett barn kan befinna sig i förskolan under fem år samt att förskolans särart bygger på att omsorg, lärande och utveckling bildar en helhet. Arbetet med att främja lärande pågår barnens hela förskoletid och förskollärarstudenter utbildas för att arbeta med barn i alla åldrar. Förskolenämnden finner det därför önskvärt att ett villkor för meriteringsnivå 1 för förskollärare är att dessa har erfarenhet av att undervisa och i övrigt arbeta med såväl yngre barn (till och med sommaren barn fyller 3 år) som äldre barn (från och med hösten barn fyller 3 år) och ser det som rimligt att den erfarenheten ska bekräftas av rektor vid ansökan om meritering.

Förskolenämnden framför att den gärna ser magisterexamen som ett villkor för meriteringsnivå 2 för förskollärare. Att examen på forskarnivå krävs för meritering på den högsta meriteringsnivån (3) är rimligt menar nämnden

Förskolenämnden välkomnar att den föreslagna obligatoriska kursen Vidareutveckling och analys av kvalitet i undervisning (VAK), 7,5 hp, ska användas till att bedöma villkoret undervisning av hög kvalitet samt därtill utgöra villkor för meriteringsnivåerna 2 och 3.

Förskolenämnden ser positivt på att medverkan i praktisknära forskning ska kunna ersätta 7,5 hp vid ansökan om meritering till meriteringsnivå 2 om den sökande har varit medförfattare till en publicerad artikel. Förskolenämnden ser dock behov av att Skolverket utvecklar resonemanget om vad för slags artikel detta kan innebära samt villkoren för referentgranskning.

Förskolenämnden ställer sig positiv till Skolverkets förslag att uppnådda meriteringsnivåer ska registreras i samma nationella lärar- och förskolläraryregister som lärar- och förskollärarylegitimationerna medan genomgångna kurser registreras i lärosätenas studieregister. Nämnden anser dock att det vore önskvärt för huvudmännen att inte bara kunna begära utdrag om meritering i samband med tjänstetillsättning utan också att kunna regelbundet följa sina lärares och förskollärares väg till meritering, liknande det förslag som presenterades 2021. Det hade underlättat för huvudmännens uppföljning och planering samt det stöd som arbetsgivaren kan ge individuella lärare, förskollärare och rektorer avseende karriärplanering och kompetensutveckling. Utan egen tillgång till sådant register kan huvudmännen regelbundet behöva efterfråga kurs- och examensintyg från medarbetare vilket riskerar att medföra en ökad administrationsbörda.

Styrning och ledning av det nationella professionsprogrammet

Det nationella professionsprogrammet innebär att den statliga styrningen av skolan ökar. Nämnderna påtalar att detta kan skapa en otydlighet i gränsdragningen mellan staten och skolhuvudmannen gällande ansvar för professionernas kompetensutveckling.

Av skollagen följer redan i dag att det är huvudmannen som ansvarar för att personalen ges möjlighet till kompetensutveckling. Vidare framgår av 2 kap. 34 a § skollagen att huvudmannen ska se till att lärare och förskollärare erbjuds möjlighet att delta i kompetensutveckling. Av läroplanerna följer att rektorn har ansvaret för att personalen får den kompetensutveckling som krävs.

Professionsprogrammet kommer att påverka skolhuvudmännens och rektorers roll och ansvarstagande för detta och därigenom även begränsa möjligheten att utifrån lokala förutsättningar planera och genomföra sin kompetensutveckling. Rektors handlingsutrymme blir snävare genom att behovet av kompetensutveckling specificeras på en statlig nivå. Så som förslagen i redovisningen nu är formulerade begränsar det enligt nämnderna rektors möjligheter att styra sin inre organisation samt vara pedagogisk ledare och chef med ansvar för arbetsmiljö. Det är därför viktigt att det finns en kontinuerlig dialog med skolhuvudmännen i den fortsatta utformningen av professionsprogrammet.

Kopplat till ovanstående kan det uppstå frågor kring vem som bestämmer huruvida läraren eller förskolläraren ska kunna delta i en kompetensutvecklingsinsats, när kompetensutvecklingen ska ske och vilka kompetenser som ska utvecklas.

Förskolenämnden betonar vikten av att huvudmännen även fortsättningsvis har ansvar för kompetensutvecklingsinsatser eftersom lokala och kontextuella faktorer påverkar förutsättningarna för kvalitet och likvärdighet. Enligt nämnden är det viktigt att huvudmännen ges stora möjligheter att utveckla samarbetet med lärosätena, inte bara på nationella nivå, utan även den nära samverkan om kursutbudet utifrån lokala behov. Förskolenämnden ser redan idag att det kommande nationella professionsprogrammet bidrar med ökat intresse för uppdragsutbildningar vars innehåll och utformning med fördel kan ske utifrån lokala och kontextuella behov.

Grundskolenämnden framhåller att huvudmannen har det slutliga ansvaret för kompetensutveckling, oavsett om det är en offentlig eller enskild huvudman, vilket inte är tydligt framskrivet i redovisningen enligt nämnden.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden anser att det saknas tydlighet gällande ledning och styrning av deltagande på professionsprogrammet. I redovisningen framgår att det är rektor som fattar beslut om lärares deltagande i professionsprogrammet. Nämnden ser behov av att tydliggöra huvudmannens övergripande ansvar för att säkerställa kvaliteten i organisationen. Om rektor fattar beslut om lärares deltagande på kompetensutveckling utan samråd med skolchef och hänsyn till helheten, finns det risken att huvudmannens organisation utarmas på behöriga yrkesskickliga lärare enligt nämnden.

Förutsättningar för professionsprogrammet och kompetensutveckling

Huvudmannen åläggs stort ansvar att skapa de förutsättningar som krävs för kompetensutvecklingen, och det är av vikt att professionsprogrammet svarar an på huvudmännens olika behov och förutsättningar. Nämnderna problematiserar att redovisningen inte i tillräcklig utsträckning har beaktat vilka ekonomiska och personella konsekvenser införandet av det nationella professionsprogrammet får för huvudmännen. Mycket ansvar läggs på huvudmannen att skapa de förutsättningar som krävs i statens tydligare ansvar för professionsutvecklingen. Vidare bedöms det som viktigt att finansieringen av det nationella professionsprogrammet inte belastar skolhuvudmannen, utan att ytterligare resurser tillförs från staten. Det bör även understrykas att den föreslagna kompetensutvecklingsstrukturen sannolikt kommer att innebära ökade kostnader för skolhuvudmännen när de ska frigöra professionerna från ordinarie arbetsuppgifter för deltagande. Här behöver ett ekonomiskt stöd från nationell nivå beaktas. Staten behöver ta ansvar för att, utöver finansiering av själva programmet, även bidra till finansiering av dessa nödvändiga förutsättningar.

Nämnderna anser att redovisningen inte beaktar huvudmannens kompetensförsörjning i tillräcklig utsträckning. Även om ekonomiska medel tillförs från staten kvarstår utmaningen med att rekrytera behöriga lärare som ersätter lärare som deltar i kompetensutvecklingsinsatser. Det kan få konsekvenser för kvaliteten i undervisningen och kan motverka likvärdigheten som professionsprogrammet eftersträvar. Förskolenämnden framför som exempel att deltagande i professionsprogrammet kommer att medföra att många av de allra skickligaste legitimerade förskollärarna frigörs från arbetet i barngrupp, vilket sannolikt får konsekvenser för barnen samt undervisningens kontinuitet och kvalitet.

Det konstateras även av förskolenämnden att det är oklart om kompetensutvecklingsinsatserna i alla delar ska genomföras helt, delvis eller inte alls under betald arbetstid samt att detta får konsekvenser för individernas motivation samt huvudmannens möjligheter att prioritera och stödja olika kompetensutvecklingsinsatser.

Nämnderna understryker vikten av att alla förutsättningar identifieras innan professionsprogrammet med tillhörande meriteringssystem implementeras samt att huvudmännen får ersättning för att tillhandahålla dessa nödvändiga förutsättningar. Nämnderna konstaterar att det i redovisningen saknas såväl ekonomisk analys som förslag på ekonomisk kompensation.

Skolverket genomförde under hösten 2023 en målgruppsanalys med skolchefer, skolledare, lärare och förskollärare. Av undersökningen drar Skolverket slutsatserna att personalens arbetsbelastning och ekonomiska begränsningar påverkar möjligheterna till kompetensutveckling. Det största hindret som skolchefer, rektorer och biträdande rektorer ser med att stärka lärares kompetensutveckling är kostnader och brist på tid. Nämnderna delar Skolverkets slutsatser, men vill även påtala att denna analys är otillräcklig gällande vilka de ekonomiska och personella konsekvenserna för införandet av det nationella professionsprogrammet får.

Den nationella fortbildningen i form av lärares möjligheter till bättre karriärvägar riskerar att ske på bekostnad av de behov som identifierats lokalt. Det i sin tur riskerar att leda till en sämre skolutveckling på respektive enhet. Nämnderna vill understryka att flera, i det systematiska kvalitetsarbetet, lokalt identifierade utvecklingsbehov sannolikt inte fullt ut kan rymmas inom ett nationellt professionsprogram. Det är därför angeläget att det även fortsättningsvis finns utrymme för lokala kompetensutvecklingsinsatser hos respektive skolhuvudman.

Nämnderna anser att en nationell struktur bidrar till ett främja likvärdig och kvalitativ kompetensutveckling som blir mindre beroende av huvudmannens olika förutsättningar. Det är av vikt att styrning och syfte med insatserna klargörs på olika nivåer för att professionsprogrammet ska få avsedd verkan. Nämnderna ser därför ett

behov av att förtydliga det nationella professionsprogrammets roll i förhållande till övriga nationella professionsinsatser, bland annat när det gäller statsbidragsmedel.

Förskolenämnden påtalar att rektors intygande om att lärare och förskollärare får avsätta tid för att genomgå VAK-kurs kan komma att innebära att rektor och huvudman måste göra nödvändiga prioriteringar om vilka lärare och förskollärare som ska komma i fråga först. Som stöd för denna prioritering är det önskvärt att Skolverket framställer någon form av vägledning, inte minst för att de meriterande kompetensutvecklingsinsatserna är omfattande och innebär många vägval. En lättöverskådlig vägledning kan med fördel skapas i samband med nationella informationsinsatser om professionsprogrammets olika delar.

Enligt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och grundskolenämnden finns det motsägelse i att fortbildning ska ges genom ett nationellt professionsprogram. Alla skolor och skolhuvudmän ska bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete för att vidareutveckla verksamheten. Centralt i det systematiska kvalitetsarbetet är skolhuvudmännens ansvar att utbildningen utformas så att den möter de behov som finns och ger förutsättningar för elevernas utveckling och lärande. De behov som framkommer genom analysen i kvalitetsarbetet ska ligga till grund för förbättringar.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden konstaterar att Skolhuvudmannens behov, som kartläggs kontinuerligt, behöver beaktas för att säkerställa ett relevant utbud som inte är begränsat till förslag från rådet.

Implementering av professionsprogrammet

I avsnitt 10 anges att implementeringen av ett nationellt professionsprogram kommer att vara ett viktigt moment för att skapa kännedom om, acceptans för och en djupare förståelse om professionsprogrammet hos målgrupperna. Programmet är omfattande och kan vara svårt att överblicka för de som kommer att beröras. Förutsättningarna för en lyckad implementering påverkas av olika ramfaktorer men även av andra pågående förändringar och implementeringar inom skolväsendet. Takten för en implementering kommer att vara viktig och behöver avvägas noggrant. Nämnderna framför att Skolverket i sin kommunikation behöver precisera vad professionsprogrammet syftar till, hur det är uppbyggt och vad det kan skapa för möjligheter för målgrupperna, så att det inte framstår som en pålaga. Nämnderna understryker vikten av att implementeringen följer dessa moment.

Förskolenämnden framför att en stegvis implementeringsprocess kan vara värdefull. Vilka steg som först ska tas respektive behöver ske parallellt behöver avvägas noggrant enligt nämnden. Utöver de frågor som redovisas har Förskolenämnden till exempel iakttagit att meriteringsnivå 1 måste vara uppnådd innan en lärare eller förskollärare kan

söka in på den nya VAK-kursen som är en förutsättning för meriteringsnivå 2 och 3. Detta kan få betydelse i ansökningsprocessen.

Vidare framgår av avsnitt 10 att rådet har framfört synpunkter på att statsbidragsmedel kan behöva omfördelas och tydligare riktas mot insatser för förskollärare, lärares och rektorers kompetensutveckling. Skolverket gör bedömningen att det kan finnas anledning att se över befintliga statsbidrag och på så sätt effektivisera stödet, minska risken för att kompetensutvecklingsinsatser konkurrerar med andra behov i verksamheten och minska den administrativa bördan. Nämnderna är generellt positiva till befintliga statsbidrag, men välkomnar att Skolverket gör bedömningen att det är angeläget med en översyn av hur statsbidrag framgent kan hanteras gällande kompetensutvecklingsinsatser.

Förskolenämnden anger att trots att en översyn av statsbidrag är angelägen så är det viktigt med långsiktighet då ändringar kan innebära omfattande konsekvenser för de insatser huvudmannen redan planerat för. Såväl förskolenämnden som grundskolenämnden anger att de har en långsiktig planering för statsbidrag som tar ansats i huvudmannens systematiska kvalitetsarbete och nämnderna ser därmed utmaningar i att omfördela finansiering till kompetensutveckling inom professionsprogrammet.

Förskolenämnden understryker åter igen vikten av att karriärstegsreformen till fullo införs och finansieras med hjälp av statsbidrag även inom skolformen förskola.

Förskolenämnden noterar att det kommande professionsprogrammet redan har medfört ett lokalt ökat intresse för och medveten strävan efter kompetensutvecklingsinsatser i form av akademiska kurser och praktisknära forskning. Detta kan medföra ett ökat tryck på utbildningsplatser och uppdragsutbildningar framöver. Förskolenämnden vill därför betona att staten behöver ta ansvar för att, utöver att bidra till huvudmännens finansiering av nödvändiga förutsättningar, även ge lärosätena tillräckliga resurser för att möta ett potentiellt ökat söktryck.

Nämnderna ställer sig positiva till att Skolverket får ansvar för professionsprogrammet och registrering av meriteringsnivåer. Det är också positiva till att rådet för professioner i skolväsendet även framgent föreslås bistå Skolverket i det fortsatta utvecklingsarbetet av innehållet i den nationella strukturen för kompetensutveckling, liksom uppföljning och utvärdering av professionsprogrammet.

Stadskontorets bedömning

De berörda nämnderna har inkommit med omfattande synpunkter till Skolverkets redovisning. Stadskontoret kan konstatera att de svarande nämnderna i grunden är positiva till ett nationellt professionsprogram. Men utifrån nuvarande redovisning

riskerar programmet att skapa en otydlig ansvarsfördelningen gällande kompetensförsörjningen mellan staten och skolhuvudmannen vilket påverkar förutsättningarna för Malmö stad som arbetsgivare och huvudman att leda verksamheten. Den statliga styrningen riskerar att försvåra arbetsgivarrollen och arbetsgivarpolitiken på övergripande kommunal nivå. Arbetsgivarrollen för chefer försvåras när allt fler olika yrkesgrupper får specifika karriärstegar och villkor. Att utarbeta stödstrukturer och system som ska passa alla olika former blir en komplicerad uppgift för arbetsgivare och chefer att hantera.

Stadskontoret delar nämndernas bedömning att redovisningen inte i tillräcklig utsträckning beaktar ekonomiska och personella konsekvenser av det nationella professionsprogrammet.

Mot bakgrund nämndernas yttranden angående ärendet föreslår stadskontoret att kommunstyrelsen lämnar bilagt förslag till yttrande till Utbildningsdepartementet.

Ansvariga

Johanna Juhlin HR-direktör

Magdalena Bondeson Sektionschef

Andreas Norbrant Stadsdirektör